

żynie Częstochowskiej w rezerwacie Zielona Góra k. Częstochowy i rez. Parkowe w Złotym Potoku. Dyskutowano tu głównie wpływ zanieczyszczeń powietrza, obniżania się poziomu wód gruntowych oraz presji turystyki na grzyby leśne. Druga sesja terenowa miała miejsce w Kampinoskim Parku Narodowym, gdzie dyskutowano wpływ gospodarki leśnej na przyszłość grzybów, zwłaszcza na terenach porolnych w miarę wycofywania się osadnictwa z tego obszaru.

Ostatni dzień Konferencji poświęcony był obradom na temat programów badań, środków i aspektów ochrony grzybów, a także gospodarki na terenach chronionych z uwzględnieniem wymagań życiowych grzybów.

Na podstawie przedstawionych referatów i dyskusji, sekretarz Komitetu p. dr Jansen odczytała na zakończenie wstępny projekt raportu, w którym za najważniejsze zagrożenie dla grzybów uznano: zanik siedlisk, zanieczyszczenie powietrza, użytkowanie gospodarcze i rekreacyjne terenu, w tym masowe grzybobrania. Za najbardziej zagrożone uznano grzyby ektomikoryzowe, od których zależy pomyślny rozwój drzew i zdrowotność lasów. Raport zawiera również projekt badań monitoringowych w głównych zbiorowiskach roślinnych Europy oraz propozycję opracowania Czerwonej Księgi Grzybów Europy w pierwszej kolejności dla strefy borealnej i umiarkowanej. Postanowiono, że tekst raportu z uwzględnieniem uwag i komentarzy dyskutantów zostanie przesłany do zatwierdzenia każdemu z członków Komitetu, a ostateczna wersja przedstawiona będzie na X Kongresie Europejskich Mikologów w Tallinie w sierpniu 1989 r.

Maria Ławrynowicz

Z PARKÓW NARODOWYCH

Występowanie dwulistnika muszego *Ophrys insectifera* w Tatrzańskim Parku Narodowym

Dwulistnik muszy *Ophrys insectifera* L. (ryc. 1), znany w starszej polskiej literaturze botanicznej pod synonimem *O. muscifera* Huds., należy do najrzadszych składników polskiej flory. Znalaziono dotychczas tylko kilka jego stanowisk, rozproszonych w najcieplejszych regionach wyżynnych południowej Polski oraz w Pieninach — jedynym do niedawna obszarze jego występowania w naszych Karpatach (Zarzycki 1981). Florystyczną niespodzianką było odkrycie tego gatunku na jednym jak dotychczas stanowisku w Tatrzańskim Parku Narodowym

(TPN) przed około 20 laty (Radwańska-Paryska 1981). Znalezienie dwu dalszych stanowisk tego bardzo rzadkiego storczyka w TPN, zasługuje więc na uwagę. Pierwsze z nich położone jest na zachodnich zboczach Nosala, ponad Doliną Bystrej na wysokości 1035 m. Drugie odkryto na stromych, południowych zboczach Siwiańskich Turni nad Doliną Chochołowską, na wysokości 1000 m. W obu przypadkach dwulistnik rośnie w murawach naskalnych, na glebie o charakterze rędziny. Lokalizację znanego już wcześniej oraz dwu nowych stanowisk zaznaczono na załączonej mapce (ryc. 2). Zbiorowiska, w których gatu-

Ryc. 1. Dwulistnik muszy *Ophrys insectifera*. A — pokrój rośliny; B — pojedynczy kwiat. — *Ophrys insectifera*. A — habit of the plant; B — single flower

Ryc. 2. Lokalizacja stanowisk dwulistnika muszowego *Ophrys insectifera* w Tatrzańskim Parku Narodowym. A — stanowisko znane z literatury; B — nowo odkryte miejsca występowania. — Situation of the localities of *Ophrys insectifera* in the Tatra National Park. A — the locality known from the literature; B — recently found places of occurrence

Tabela 1. Rośliny naczyniowe towarzyszące dwulistnikowi muszemu *Ophrys insectifera* na nowo odkrytych stanowiskach w Tatrach

Nazwa polska	Nazwa łacińska	Nosal 1035 m	Siwiańskie Turnie 1000 m
1	2	3	4
Dwulistnik muszy	<i>Ophrys insectifera</i>	x	x
Czosnek skalny	<i>Allium montanum</i>	x	
Przełot alpejski	<i>Anthyllis alpestris</i>	x	
Stokrotnica górską	<i>Bellidiastrum michelii</i>	x	x
Trzcinnik pstry	<i>Calamagrostis varia</i>	x	
Turzyca zawsze zielona	<i>Carex sempervirens</i>	x	
Dziewięsił bezlodygowy	<i>Carlina acaulis</i>		x
Pępawa Jacquina	<i>Crepis jacquinii</i>	x	x
Turzyca ptasie łapki	<i>Carex ornithopoda</i>	x	x
Świetlik nadobny	<i>Euphrasia picta</i>	x	x
Świetlik zalcburski	<i>Euphrasia salisburgensis</i>	x	x
Kruszczyk rdzawoczerwony	<i>Epipactis atropurpurea</i>	x	x
Kostrzewa tatrzańską	<i>Festuca tatrae</i>	x	x
Goryczka wczesna	<i>Gentiana praecox</i>	x	x
Goryczka Klusjusa	<i>Gentiana clusii</i>	x	x
Przytulia nierównolistna	<i>Galium anisophyllum</i>	x	x
Łyszczec rozestłany	<i>Gypsophila repens</i>	x	
Gółka długoostro- gowa	<i>Gymnadenia conopsea</i>	x	
Gółka wonna	<i>Gymnadenia odoratissima</i>	x	x
Posłonek wielkokwiatowy	<i>Helianthemum grandiflorum</i>	x	x
Jastrzębiec przewiertniowaty	<i>Hieracium bupleuroides</i>	x	x
Jastrzębiec kosmaty	<i>Hieracium villosum</i>	x	

1	2	3	4
Jałowiec pospolity	<i>Juniperus communis</i>	x	
Warzuszka skalna	<i>Kerneria saxatilis</i>	x	
Modrzew europejski	<i>Larix decidua</i>	x	x
Brodawnik zwyczajny	<i>Leontodon hispidus</i>	x	x
Brodawnik szary	<i>Leontodon incanus</i>	x	x
Okrzyn szerokolistny	<i>Laserpitium latifolium</i>	x	
Komonica zwyczajna	<i>Lotus corniculatus</i>	x	
Len przeczyszczający	<i>Linum catharticum</i>	x	x
Mokrzyca Kitaibela	<i>Minuartia kitaibelli</i>	x	x
Dziwięciornik błotny	<i>Parnassia palustris</i>		x
Świerk pospolity	<i>Picea excelsa</i>	x	x
Zerwa kullista	<i>Phyteuma orbiculare</i>	x	x
Pierwiosnek łyszczak	<i>Primula auricula</i>	x	x
Krzyżownica górską	<i>Polygala brachyptera</i>	x	
Jaskier skalny	<i>Ranunculus oreophilus</i>	x	
Driakiew lśniąca	<i>Scabiosa lucida</i>		x
Sesleria tatrzańska	<i>Sesleria tatrae</i>		x
Konietlica alpejska	<i>Trisetum alpestre</i>	x	x
Leniec alpejski	<i>Thesium alpinum</i>	x	x
Macierzanka nadobna	<i>Thymus pulcherrimus</i>	x	x
Kosatka kielichowa	<i>Tofieldia calyculata</i>	x	x
Fiołek pagórkowy	<i>Viola collina</i>	x	x
Biedrzynek wielki	<i>Pimpinella maior</i>		x
Tłustosz alpejski	<i>Pinguicula alpina</i>		x
Ukwap dwupienny	<i>Antennaria dioica</i>		x
Rojnik pospolity	<i>Sempervivum soboliferum</i>		x

Nomenklaturę polską i łacińską przyjęto za *Roślinami polskimi* (Szafer, Kulczyński, Pawłowski 1953).

nek ten rośnie na odkrytych stanowiskach, charakteryzuje zestaw roślin towarzyszących, podanych w tabeli 1. Na pierwszym ze stanowisk (Nosal) naliczono kilkanaście owocujących osobników dwulistnika, na drugim zaś (Siwiańskie Turnie) znaleziono zaledwie jedną roślinę. Na żadnym ze stanowisk gatunek ten nie wydaje się być bezpośrednio zagrożony działalnością człowieka. Mogą mu natomiast w pewnym stopniu zagrażać procesy powolnej, lecz dającej się zauważyć sukcesji roślinności w kierunku lasu. Dotyczy to w szczególności stanowiska na Nosalu, gdzie naturalne procesy sukcesyjne przyspieszane są dodatkowo dosadzaniem młodych drzew przez służbę leśną Parku. Z drugiej jednak strony silna erozja, mająca tu miejsce w związku z dużym nachyleniem zboczy i stosunkowo wysokimi w tym rejonie opadami, hamuje proces zarastania. Ostatecznie więc, praktyczna ocena zagrożenia jest trudna i może być przeprowadzona jedynie w wyniku wieloletnich obserwacji, dotyczących zarówno dynamiki populacji dwulistnika muszger jak i tempa i kierunków zmian roślinności, której jest komponentem.

Zbigniew Mirek

PIŚMIENNICTWO

Radwańska-Paryska Z. 1981 *Notatki florystyczne z Tatr i Podtatrza*. *Fragm. flor. geobot.* 27 (3): 349—357.

Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B. *Rośliny polskie*. PWN, Warszawa, ss. 1019.

Zarzycki K. 1981 *Rośliny naczyniowe Pienin*. PWN, Warszawa—Kraków, ss. 257.

Z NASZYCH REZERWATOW

Rezerwat faunistyczny Nietoperek, stan obecny i perspektywy

Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 11. 08. 1980 (Mon. Pol. nr 19, poz. 94) został uznany za rezerwat przyrody pod nazwą Nietoperek fragment podziemi byłego Międzyrzecckiego Rejonu Umocnionego (MRU) o powierzchni 2,5 ha. Jego celem miało być zachowanie miejsc masowego zimowania wielu gatunków nietoperzy. Fragment objęty ochroną został wytypowany na podstawie wstępnych obserwacji, jednakże już wówczas widziano potrzebę dalszych badań i konieczność objęcia ochroną całości podziemi. Prowadzone w ostatnich latach intensywne badania potwierdziły słuszność tej koncepcji.